

Complexnummer: 528473

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Rosendael

Aantal complexonderdelen

21

Monumentnummers van complexonderdelen

528472, 528474, 528475, 528476,
528477, 528478, 528479, 528480,
528481, 528483, 528484, 528485,
528486, 528487, 528488, 528489,
528490, 528491, 528492, 528493,
528494

Woonplaats

Rozendaal

Gemeente

Rozendaal

Provincie

Gelderland

Hoofdadres van hoofdobject

Rosendael 1, 6891 DA Rozendaal

Complexomschrijving

HISTORISCHE BUITENPLAATS KASTEEL ROSENDAEL

Omschrijving complex

De historische buitenplaats ROSENDAEL bestaat uit een HOOFDGEBOUW (1), de HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG (2), TUINKOEPEL (3), SCHELPENGALERIJ (4), BEDRIEGERTJES MET SCHELLENWAND (5), CASCADE MET STROOMGODEN (6), SCHELPENGROT MET WATERVAL (7), WILDKELDER (8), WATERHUISHOUDKUNDIGE WERKEN (9), WAGENSCHUUR (10), HOVENIERSWONING (11), PORTIERSWONING (12), BOERDERIJ (13), STAL BIJ BOERDERIJ (14), HOOFDINRIJHEK (15), TOEGANGSHEK (16), TOEGANGSHEK(17), TUINVAZEN (18), ZONNEWIJZER (19), MUZIEKKAPEL (20), BEGRAAFPLAATS (21). De omgrenzing van het complex alsmede de aanduiding van de complexonderdelen staan op de bijbehorende kaart aangegeven.

Kasteel Rosendael kent een bijzondere ligging in een dal met grote waterpartijen. Deze ligging in het dal en de aanwezigheid van water vormen de hoofdelementen die vanaf de stichting van het kasteel in het begin van de 14de eeuw tot op heden de structuur en het karakter van het landgoed bepalen. Het kasteel dat begin 1300 gebouwd

werd door graaf Reinald I van Gelre in het dal van stuwwallen uit de voorlaatste ijstijd moest ter verdediging omgeven worden door water. Dit gebeurde door het aanboren van sprengen hoog in het dal en het kunstmatig opstuwen van de waterloop. Met dit kunstmatig opstuwen van het water konden tevens de watermolens en waterraden die hier in 1396 aanwezig waren, worden aangedreven. De middeleeuwse burcht bestond uit een voorburcht, hoofdburcht en donjon als kern van het complex. Het geheel was omgeven door een weermuur met hoektorens en een gracht met ophaalbruggen. In de 16de eeuw werden op het landgoed zes papiermolens en een korenmolen gebouwd, aangedreven door het water uit de stuwvijvers. Tot 1615 werd het kasteel bewoond door graven en hertogen van Gelre; hierna verloor het zijn verdedigbare functie en deed het tot 1830 dienst als zomerverblijf en vervolgens als permanente verblijfplaats voor verschillende adellijke families. Met uitzondering van de verkoop van het huis in 1579 is het huis vier eeuwen lang door vererving van familie naar familie overgegaan, totdat het in 1978 eigendom werd van de Stichting Het Geldersch Landschap en in 1982 van de Stichting Vrienden der Geldersche Kasteelen. De families Van Dordt, Van Arnhem, Torck en Van Pallandt die het huis bewoond hebben gaven ieder vanuit een persoonlijke voorkeur, wegens aanpassingen aan de gangbare mode en vanuit de maatschappelijke, ambtelijke en financiële positie opnieuw vorm aan huis en park. Het kasteel onderging in 1615 voor het eerst ingrijpende veranderingen nadat Dirck van Dorth jr. (1574-1629) Rosendael in 1570 van Willem van Scherpenseel had gekocht. Met behulp van stenen uit het middeleeuwse muurwerk werd aan de donjon een tweebeukig huis gebouwd, afgesloten door trapgevels. De donjon bleef behouden als uitdrukking van de ouderdom van het landgoed. Aan de oostzijde van het huis werd een hoog ingangspaviljoen geplaatst, gelegen aan de binnenplaats die aan de overige zijden geflankeerd werd door een galerij, keukengebouw en volièrès. In 1667 werd Jan van Arnhem (1632-1721), die als vertrouwensman van de Koning-Stadhouder tot de hofkring gerekend kon worden, heer van Rosendael. Van Arnhem was een bewonderaar en kenner van de tuinkunst en onder hem kreeg het landgoed binnen de bestaande hoofdstructuur die werd bepaald door de hoogteverschillen van het terrein en de stroomrichting van het water, een nieuwe tuinaanleg. Deze hoofdstructuur leende zich nauwelijks voor een geometrische rangschikking van lanen, parterres en vijvers langs een centrale middenas, wat toen in de mode was. Allereerst ontbrak een lange oprijlaan op de middenas van het kasteel. De zuid-noord lopende toegangslaan draaide pas op korte afstand van het huis naar de ingang toe, in oost-west richting. Ten tweede belemmerden de vijvers, die in een gebogen lijn achter het huis lagen, een continuïteit van een centrale as door het terrein. Van Arnhem deelde de tuin onder in verschillende tuinen, gescheiden en omsloten door lanen, zodat het verkrijgen van vergezichten duidelijk geen doel vormde. De onderdelen apart kenden wel een geometrische indeling in vakken. Dankzij de natuurlijke aanwezigheid van water kon in de vorm van bassins, fontein en cascaden aan de eisen van een moderne Franse tuin beantwoord worden, eveneens door diverse tuinsieraden als grotten en priëlen en de aanleg van een Sterrenbos en doolhof. De vriendschappelijke relatie met het koninklijk echtpaar en hun veelvuldige bezoeken aan Rosendael leverden enkele bouwprojecten op, zoals de nu niet meer aanwezige Belvédère voor Willem III, een hofkabinetje ten behoeve van Mary Stuart en een nieuwe stal op het voorplein voor de koninklijke paarden. In 1721 erfde de neef van Van Arnhem, Lubbert Adolph Torck (1687-1698), Rosendael. Onder hem onderging het huis ingrijpende veranderingen om het naar de nieuwe smaak van de tijd, het classicisme, vorm te geven. Het tweebeukige huis met de trapgevels werd tot een ogenschijnlijk kubusvormige bouwmasa met lijstgevel verbouwd. Het hoge ingangsportaal werd afgebroken en maakte plaats voor een klassiek tempelfronton en een statige trap voor het huis. Tevens werden de bestaande dienstgebouwen ten noorden en oosten van het voorplein vervangen door nieuwe stallen, een koetshuis en oranjerie aan de noordzijde van het plein, haaks op de zijvleugel van het huis. Deze situering van bijgebouwen slechts aan één zijde van het hoofdgebouw zorgt voor het ongebruikelijke L-vormig complex zoals dat nu nog aanwezig is. De gevels van het huis en de bijgebouwen werden, volgens de nieuwste

mode, voorzien van een pleisterlaag. In de donjon werden de twee verdiepingen tot één ruimte met hoog koepelgewelf samengebracht ten behoeve van een huisbibliotheek. De toren die hiermee iets verlaagd werd, kreeg als bekroning de lichtkoepel van de inmiddels afgebroken Belvédère van Willem III. Deze lantaarn werd echter rond 1800 door brand verwoest zodat de toren tot de restauratie in 1980 een vlakke bovenkant bezat. Na de eerste aanzetten tot het aanbrengen van landschappelijke elementen en het wegwerken van de geometrische vormen in 1781 onder Assueer Jan Torck (1733-1793) en dertig jaar later door Reinard J.C. Torck (1775-1830), werd de gehele tuin in de jaren 1836-1838 onder A.L. Adolph Torck (1806-1842) in de stijl van een Engels landschapspark vormgegeven. Het nieuwe tuinconcept van J.D. Zocher jr. zorgde voor de opdeling van de vijf hoekige vijvers in drie langgerekte waterpartijen met golvende contouren, glooiende grasvelden, slingerpaadjes, boomclusters, solitaires en een gevarieerd kleurenpalet. De 18de-eeuwse tuinornamenten bleven behouden en werden in de nieuwe aanleg ingepast. Overige wijzigingen die onder Adolph Torck plaats vonden en nu nog aanwezig zijn, betreffen de bouw van de oranjerie door J.D. Zocher (1836-1837; thans reconstructie) het logement boven op de heuvel (1837, gesloopt in 2007) en nieuwbouw van stal en koetshuis aan de noordkant van de zijvleugel van het huis (1841-1842). De oranjerie en het logement werden belangrijke blikvangers in het park. Van 1843 tot 1977 is Rosendael in bezit geweest van de familie Van Pallandt. In 1854 werd onder baron R.J.C. van Pallandt door architect L.H. Ebersson de veranda aan de zijvleugel aangebouwd en het interieur van het huis en de zijvleugel gemoderniseerd, waarbij 18de-eeuwse onderdelen als stucplafonds en betimmeringen vervangen werden door historiserende nieuwe elementen. Tevens werden in het park door tuinarchitect Dirk Wattez veranderingen aangebracht, zoals de aanleg van een inmiddels verdwenen Engelse tuin tussen de schelpengrot en de bedriegertjes. Onder Wattez werd de aanleg op de Smidsberg, de Koningsberg en langs de Rozendaalselaan gereorganiseerd. In 1891 werd de pleisterlaag op het huis en de aanbouw volgens de toen opkomende mode verwijderd. Een nieuw onderdeel in de tuin vormde de aanleg in 1904 door tuinarchitect L.A. Springer van een geometrische rozentuin tussen de oprijlaan, het kasteel en de oranjerie, wat voorheen slechts een weide was. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werden door bombardementen en beschietingen de zijvleugel, de zuidkant van het huis, de oranjerie, de schelpengalerij en het rosarium zwaar beschadigd. De oranjerie was zo zwaar beschadigd dat die moest worden afgebroken. Na de overdracht van Rosendael in 1978 aan de Stichting Het Geldersch Landschap/Stichting Vrienden der Geldersche Kasteelen werden kasteel en park hersteld, waarbij oranjerie werd herbouwd in 1990. Daarom komt de oranjerie voor bescherming nog niet in aanmerking. Hetzelfde geldt voor de gereconstrueerde kettingbrug.

Waardering Het COMPLEX HISTORISCHE BUITENPLAATS KASTEEL ROSENDAEL is in cultuurhistorisch opzicht van algemeen belang wegens

- de zeer hoge kwaliteit van de aanleg, van de overige complexonderdelen en van de samenhang tussen aanleg en complexonderdelen;
- de grote invloed die dit complex op de aanleg van tuinen van Nederlandse buitenplaatsen in de 17de, 18de en 19de eeuw heeft gehad;
- de gaafheid;
- de ouderdom.

Monumentnummer*: 528472

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 28 oktober 2011
Kadaster deel/nr: 60356/180

Monumentnaam**

Rosendaal

Complexnummer

528473

Complexnaam

Rosendaal

Woonplaats*

Rozendaal

Gemeente*

Rozendaal

Provincie*

Gelderland

Straat*

Rosendaal

Nr*

1

Toev.*

Postcode*

6891 DA

Woonplaats*

Rozendaal

Situering

Locatie

Kadastrale gemeente*

Rozendaal

Sectie*

C

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

637

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving onderdeel 1

HOOFDGEBOUW KASTEEL ROSENDAEL 18de-eeuws classicistisch HOOFDGEBOUW met middeleeuwse restanten; aan de zuid-westzijde van het huis en aan de noordkant een 18de-eeuwse zijvleugel met 19de-eeuwse veranda, koetshuis en stal. Huis op ogenschijnlijk vierkante grondslag, bestaande uit souterrain, hoofdverdieping, eerste verdieping, lage tweede verdieping en zolder. Opgetrokken in rode baksteen, waarin verschillende bouwfasen zich duidelijk aftekenen. Boven de getande kroonlijst een omgaand zadeldak bedekt met blauwgrijze leien waarop vijf rechthoekige bakstenen schoorstenen. De voorgevel heeft een representatief, classicistisch uiterlijk door het driehoekig fronton op de kroonlijst en de neoclassicistische (Lodewijk XIV) omlijsting van de centraal gelegen deur en het raam op de eerste verdieping. De voor- en zuidelijke zijgevel vertonen een regelmatige travee-indeling van vijf vensters geflankeerd door, met uitzondering van de kelderverdieping, persiennes. De vensters worden ontlast door 17de-eeuwse korbogen, waarvan die op de tweede verdieping door de 18de-eeuwse kroonlijst gedeeltelijk worden bedekt. Beide vleugels verschillen hierin dat de vensters van het souterrain aan de voorzijde voorzien zijn van traliewerk en in de zijvleugel van schuiframen met houten roeden (5x3+2). Op de hoofdverdieping en eerste verdieping van beiden vleugels schuifvensters (2x3+1), op de lagere tweede verdieping kruisramen en in de dakkapellen draairamen (2x2). De achter- en noordelijke zijvleugel kennen een andere indeling. Van de noordelijke zijvleugel zijn door het lager aangebouwde deel slechts de vijf vensters van de lagere tweede verdieping zichtbaar.

De achtervleugel van het huis vertoont een geheel andere opbouw. Hier is te zien dat het huis geen kubusvormig bouwblok vormt, maar aan deze zijde een L-vorm heeft, doordat hier het 17de-eeuwse verbindingsdeel tussen huis en donjon niet in het bouwblok opgenomen is. Het verbindingsdeel is drie traveeën breed, waarvan de vensters van alle bouwlagen in het midden breder zijn dan de buitenste vensters door de hier achter gelegen diensttrap. De achtervleugel van het huis laat een onregelmatige travee-indeling zien, zoals een deur uiterst links in het souterrain en het raam dat de vensters aan de linkerkant op de begane grond en eerste verdieping verbindt. Op de kroonlijst een dakkapel met gebogen fronton, klauwstukken en hijsbalk. Op de begane grond bevindt zich in het midden de uit 1840 daterende hardstenen trap met acht treden, die op het bordes geflankeerd wordt door uit natuursteen gehouwen leeuwen, liggend op rechthoekige sokkels. Aan weerszijden van de onderste trede twee lantaarnpalen op natuurstenen sokkels. De dubbele houten deur, gedecoreerd met ingelegde motieven en traliewerk en voorzien van een bovenlicht, wordt omlijst door twee wit geschilderde pilasters en een kroonlijst. Hierop steunen twee voluten die samen met het gebogen fronton de decoratieve Lodewijk XIV-omlijsting van het middelste venster van de eerste verdieping vormen. Het getande driehoekig fronton bezit een rond venster met bloemmotief. Op de zuidoosthoek van de voorgevel is een gevelsteen ingemetseld uit 1616 met de tekst Tandem e spinis rosa (uiteindelijk groeit uit de doornen een roos). Deze steen was oorspronkelijk door Dirck van Dorth boven de ingang van het tweebeukige huis geplaatst.

DONJON die de middeleeuwse ontstaansgeschiedenis van Rosendael tot uitdrukking brengt en frontaal gezien met de lichtkoepel boven het dak van het huis oprijst en aan de oostzijde als ronde uitstulping van het huis zichtbaar is. De donjon, opgebouwd na een brand in 1412 op de oude 14de-eeuwse grondslag, heeft een hoogte van negentien meter, een diameter van zestien meter en muren van 2.60 tot vier meter dikte. In 1988 werd de toren geheel gerestaureerd. In de uit lichtrode bakstenen opgebouwde buitenmuur van de toren zijn de sporen uit verschillende bouwfases afgetekend. De vensters zijn ongelijkmatig over het muurvlak verdeeld. Het souterrain bevat twee kleine vensters met traliewerk, de begane grond drie schuiframen met roeden (3x4+3) en de hoofdverdieping schuiframen (3x4+3) met groene persiennes. Het schuin oplopende dak, gedekt met blauwgrijze leien, wordt afgesloten door een geschilderde balustrade waarin de lichtkoepel geplaatst is. Deze bestaat uit een achthoekige opbouw met meerruitige vensters en een met blauwgrijze leien bedekte koepel met windwijzer. Aan de noordzijde bevindt zich een zeshoekige bakstenen schoorsteen en een kleine dakkapel. Halverwege de toren is aan de noordwestzijde de aanzet tot de middeleeuwse weermuur zichtbaar waarin zich thans nog het "gemak" bevindt.

AANBOUW aan de noordkant van het huis. De zijvleugel uit omstreeks 1760 vormt het lagere verbindingsdeel tussen huis en koetshuis en bestaat uit een kelder en hoofdverdieping. De gepleisterde gevel met drie vensters met draairamen (2x3+1) wordt afgesloten door een getande witte lijst en een met blauwgrijze leien gedekt zuid-noord lopend zadeldak dat boven het koetshuis en de stal doorloopt. De gietijzeren veranda werd in 1860-1861 door L.H. Ebersson aangebouwd en in 1987 gerestaureerd. De schuin lopende glazen houten overkapping van deze veranda wordt gedragen door zeven gietijzeren kolommen welke verbonden worden door sierlijk gietijzerwerk langs de benedenrand van de kap. De balustrade wordt onderbroken door een trap van zes treden. Beneden de veranda zijn vier kelderlichten zichtbaar en uiterst links een deur met traliewerk. Het koetshuis en de stal die aan de noordkant van de zijvleugel aansluiten, springen ten opzichte van het huis en het tussengedeelte naar voren. Deze aanbouw dateert uit 1841-1842 en bestaat uit een begane grond en eerste verdieping. Zij is opgetrokken in rode baksteen en wordt afgesloten door de getande lijst en schuin lopend dak met blauwe leien. De gevel is drie traveeën breed met op de begane grond vensters met draairamen (2x3+1) met ontlastingsbogen en centraal een brede ingang met

monumentale omlijsting en staldeuren met ruitvormig motief. De eerste verdieping heeft drie kruisramen. Op het dak staat een neogotisch klokkentorentje op rechthoekige basis, gedecoreerd met Korinthische pilasters en sierlijk houtsnijwerk en bekroond door een met leien bedekte spits. Deze klokkentoren bevat een luiklok uit 1725. De in de eerste vijver gelegen achtergevel van de aanbouw is zeven traveeën breed. Op de begane grond zijn kleine vensters met schuiframen (5x3+2) aangebracht en op de eerste verdieping grotere vensters met eveneens schuiframen (2x3+1) voorzien van persiennes. Het middelste venster van de eerste verdieping is voorzien van een laag gietijzeren balkon, gesteund door houten stutten. In het metselwerk van de gevel zijn sporen van oude bouwfases zichtbaar, waaronder een aantal dichtgemetselde vensters. Tussen de vensteropeningen bevinden zich muurankers.

In het INTERIEUR van het huis zijn onder meer van belang:

- de eikenhouten lambrisering uit de 18de eeuw (deels in de 19de eeuw gewijzigd) van de eerste salon en de eetkamer;
- de 18de-eeuwse dubbele deuren tussen de tweede salon en eetkamer;
- het plafond van de zitkamer en de Keppelskamer op de eerste verdieping, overgebleven van de constructie van het tweebeukige huis uit 1616
- twee schoorstenen betimmeringen, enkele deuren en twee bedsteden uit de 18de eeuw op de tweede verdieping;
- schouw, hardstenen aanrecht, stenen spoelbakken, keukenkast met glazen deuren en de plavuizen uit de 18de eeuw in de keuken in het souterrain.

In het INTERIEUR van de donjon zijn onder meer van belang:

- marmeren hoekfontein met cascade in de torenzaal uit omstreeks 1730 door de beeldhouwer Ignatius van Logteren;
- houten hoekbuffet met beschilderde marmerimitatie in de torenzaal uit omstreeks 1730;
- siertegels uit omstreeks 1700 aan de wanden van de muurtrap tussen de eerste verdieping van het huis en de bibliotheek van de donjon.

In het INTERIEUR van de aanbouw zijn onder meer van belang:

- tien paardenboxen, daterend uit 1842

Waardering

Het KASTEEL ROSENDAEL, onderdeel van de historische buitenplaats Rosendael, is in cultuurhistorisch opzicht van algemeen belang:

- wegens de ouderdom;
- wegens de architectonische vormgeving;
- wegens de gaafheid van het exterieur;

- wegens de gaaf bewaard gebleven inwendige plattegrond en indeling van de binnenruimten;
- wegens enkele bewaard gebleven vaste onderdelen van het interieur;
- wegens de kenmerkende ligging in de bijzondere landschappelijke parkaanleg.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Kasteel, buitenplaats

Functie

Kasteel

Monumentnummer*: 528474

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 28 oktober 2011
Kadaster deel/nr: 60356/180

Complexnummer

528473

Complexnaam

Rosendaal

Woonplaats*

Rosendaal

Gemeente*

Rosendaal

Provincie*

Gelderland

Locatiennaam

BY Rosendaal 1, Rosendaal

Locatieomschrijving

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kad. object*</i>	<i>Appartement</i>	<i>Grondperceel</i>
Rosendaal	C			633
Rosendaal	C			554
Rosendaal	C			626
Rosendaal	C			2164
Rosendaal	C			2162
Rosendaal	C			636
Rosendaal	C			1905
Rosendaal	C			432
Rosendaal	C			1841
Rosendaal	C			1791
Rosendaal	B			218
Rosendaal	C			2221
Rosendaal	C			2118
Rosendaal	C			129
Rosendaal	C			131
Rosendaal	C			130
Rosendaal	C			2209
Rosendaal	C			1866
Rosendaal	C			551
Rosendaal	C			126
Rosendaal	C			637

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kad. object*</i>	<i>Appartement</i>	<i>Grondperceel</i>
Rozendaal	C			2119
Rozendaal	C			1647
Rozendaal	C			2111
Rozendaal	C			2210
Rozendaal	C			434
Rozendaal	C			1788
Rozendaal	C			1037
Rozendaal	C			435
Rozendaal	C			1863
Rozendaal	C			2211
Rozendaal	C			552
Rozendaal	C			1842
Rozendaal	C			2202
Rozendaal	C			555
Rozendaal	C			1873
Rozendaal	C			647
Rozendaal	C			2163
Rozendaal	C			553
Rozendaal	C			606
Rozendaal	C			1068
Rozendaal	C			1793
Rozendaal	B			156
Rozendaal	C			1867
Rozendaal	C			1849
Rozendaal	C			625
Rozendaal	C			623
Rozendaal	C			1868
Rozendaal	C			1794
Rozendaal	C			627
Rozendaal	C			408
Rozendaal	C			1758
Rozendaal	C			1742
Rozendaal	C			1757
Rozendaal	C			1847
Rozendaal	B			153
Rozendaal	B			152
Rozendaal	C			624
Rozendaal	C			604

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kad. object*</i>	<i>Appartement</i>	<i>Grondperceel</i>
Rozendaal	C			1069
Rozendaal	C			2110
Rozendaal	C			406
Rozendaal	C			2226
Rozendaal	C			2203
Rozendaal	C			2212
Rozendaal	B			151
Rozendaal	C			1790
Rozendaal	C			407
Rozendaal	C			1065
Rozendaal	C			1864
Rozendaal	C			1789
Rozendaal	C			639
Rozendaal	C			2120
Rozendaal	C			1038
Rozendaal	C			926
Rozendaal	C			1067
Rozendaal	B			158
Rozendaal	C	2199	A2	
Rozendaal	C	2199	A3	
Rozendaal	C	2199	A6	
Rozendaal	C	2199	A7	
Rozendaal	C	2199	A8	
Rozendaal	C	2199	A9	
Rozendaal	C	2199	A10	
Rozendaal	C			2301
Rozendaal	C			2302
Rozendaal	C			2369
Rozendaal	C			2370
Rozendaal	C			2371
Rozendaal	C			2372
Rozendaal	C			2373
Rozendaal	C			2378
Rozendaal	C			2379
Rozendaal	C			2380
Rozendaal	C			2381

Rijksmonumentomschrijving**

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Omschrijving onderdeel 2

HISTORISCHE TUIN EN PARKAANLEG behorende tot kasteel Rosendael. De structuur van het park wordt bepaald door de ligging in het stroomdal tussen twee heuvelruggen en de aanwezigheid van de waterbekkens vanaf de stichting van het kasteel in de 14de eeuw. In 1667 werd Jan van Arnhem (1632-1721), die als vertrouwensman van de Koning-Stadhouder tot de hofkring gerekend kon worden, heer van Rosendael. Van Arnhem was een bewonderaar en kenner van de tuinkunst en onder hem kreeg het landgoed binnen de bestaande hoofdstructuur die werd bepaald door de hoogteverschillen van het terrein en de stroomrichting van het water, een nieuwe tuinaanleg. Deze hoofdstructuur leende zich nauwelijks voor een geometrische rangschikking van lanen, parterres en vijvers langs een centrale middenas, wat toen in de mode was. Allereerst ontbrak een lange oprijlaan op de middenas van het kasteel. De zuid-noord lopende toegangslaan draaide pas op korte afstand van het huis naar de ingang toe, in oost-west richting. Ten tweede belemmerden de vijvers, die in een gebogen lijn achter het huis lagen, een continuïteit van een centrale as door het terrein. Van Arnhem deelde de tuin onder in verschillende tuinen, gescheiden en omsloten door lanen, zodat het verkrijgen van vergezichten duidelijk geen doel vormde. De onderdelen apart kenden wel een geometrische indeling in vakken. Dankzij de natuurlijke aanwezigheid van water kon in de vorm van bassins, fontein en cascaden aan de eisen van een moderne Franse tuin beantwoord worden, eveneens door diverse tuinsieraden als grotten en priëlen en de aanleg van een Sterrenbos en doolhof. De vriendschappelijke relatie met het koninklijk echtpaar en hun veelvuldige bezoeken aan Rosendael leverden enkele bouwprojecten op, zoals de nu niet meer aanwezige Belvédère voor Willem III, een hofkabinetje ten behoeve van Mary Stuart en een nieuwe stal op het voorplein voor de koninklijke paarden.

Na de eerste aanzetten tot verlandschappelijking van het park aan het einde van de 18de eeuw en in het begin van de 19de eeuw, werd in de jaren 1836-1838 in opdracht van A.L. Adolph Torck naar ontwerp van J.D. Zocher jr. het gehele park in landschapsstijl vergraven, met behoud van een aantal onderdelen uit de aanleg in formele stijl uit de eerste helft van de 18de eeuw. De compositie van dit landschappelijke park wordt bepaald door glooiende grasvlakten en de in curven lopende waterpartijen. Deze vlakken worden omzoomd en doorsneden door smalle schelpen- en grindpaden, die om de bewust geplaatste struiken en boomgroepen heen slingeren. De vegetatie is zo geplant dat vergezichten en perspectief verkregen worden over de gras- en watervlakten. Ook opvallend geplaatste bebouwing speelt een rol als blikvanger voor zichtlijnen, zoals de Oranjerie en het Logement op de Smidsberg. Dit laatste, hooggelegen punt werd ook belangrijk als uitzichtspunt over het park en het kasteel. Anderzijds geven de clusters van struiken en boomgroepen en de specifieke plaatsing van solitaires als de tulpenboom, reuzenlebensboom (*Thuja plicata*), zuilcypres (*Libocedrus*) een coulisseachtig effect. Variatie in het kleurenpalet is bereikt door een afwisseling van het groen met enkele rode bomen. Het bos aan de oost- en noordkant en de hoge bomen aan de west- en zuidkant zorgen voor een donkere achtergrond en beëindiging van het vergezicht over het park. Enkele belangrijke rechte assen uit de formele aanleg periode zijn nog goed waarneembaar en doorsnijden het landschappelijke park. Vanaf het centrum van de uit de formele aanleg periode daterende Sterrenberg aan de westzijde van het park loopt een 17de-eeuwse hoofdas naar het oosten richting Koningsberg. De structuur van het Sterrenbos is, hoewel vervaagd door begroeiing, nog aanwezig. Tussen het Sterrenbos en de derde vijver ligt een kleine ovaalvormige kom, die in de 18de-eeuwse aanleg een bassin op vierkante basis is geweest. Door het park stromen twee kleine, oude waterlopen die de fontein en waterwerken voeden. Vanaf de sprengkop ten westen van de derde vijver stroomt de sprengbeek, die evenwijdig aan de bovengenoemde schuine as loopt en vervolgens in de slingerende Jagersbeek (aanleg Zocher) doorgaat naar het zuidoosten van het park om achter de schelpengalerij te

eindigen. Een ander kanaaltje, de Molenbeek begint ter hoogte van de tweede vijver, gaat onder de schelpengalerij langs en mondt uit via een stroomversnelling van keien en kiezels in de slurf van de eerste vijver, waarna het door een waterval in een kleine ronde kom naast de hovenierswoning wordt gestort. Opmerkelijk is dat in het concept van het park door Zocher een aantal elementen, overgebleven uit de 18de-eeuwse formele tuin -zoals de tuinkoepel en schelpengalerij- een prominente plaats bleven behouden en dat in de trant hiervan elementen werden toegevoegd, waaronder waterhuishoudkundige werken en een ornamentele schelpenwand achter de bedriegertjes. De oorspronkelijk voor de schelpengalerij geplaatste cascade met stroomgoden werd verplaatst naar de noordzijde van de derde vijver in landschapsstijl. Ten oosten van de tweede vijver bevindt zich een wildkelder die, opgebouwd uit ruwe baksteen en overgroeid door bosgrond, in tegenstelling tot de 18de-eeuwse tuinsieraden geheel niet opvalt en een romantisch, ruïneus karakter heeft. Het rosarium van L.A. Springer als verbindend element tussen oprijlaan, kasteel en oranjerie is na de verwoesting van 1945 in 1985 gereconstrueerd naar de situatie vanaf 1904.

Vanaf 1874 werd door de tuinarchitect Dirk Watzel in opdracht van de eigenaar van Rosendaal op het terrein van Koningsberg een plan voor aanleg in landschapsstijl en een verkavelingsplan voor villa's ten uitvoer gebracht, dat gaaf bewaard is gebleven. Met het plan werd de Smidsberg met de daarboven staande bebouwing, die eerder vooral gericht was op de aanleg direct rondom het kasteel, door slingerpaden en een doorgetrokken as ook verbonden met de Koningsberg. Het plan van Watzel en de uitvoering ervan geeft de scheiding aan van het moment waarop Koningsberg met bijbehorende aanleg van een onderdeel van het buitenplaatsenpark transformeerde in een voor de gemeenschap aangelegd openbaar park. De visuele relatie met de aanleg van Rosendaal bleef echter behouden en werd door het ontwerp zelfs versterkt. Het zicht vanuit het kasteel en park over het dal aan de Rosendaalse laan werd door Watzel nader vorm gegeven, ondermeer door de aanleg van de nog bestaande waterpartij. Uit de topografische kaart uit ca.1850 blijkt dat het dal met de Koningsberg als coulisse als doorzicht reeds deel uitmaakte van het door Zocher ontworpen landschapspark. De door de eigenaar van Rosendaal gebouwde Torckschool uit 1842 voor de gemeenschap van Rosendaal verkreeg een ornamentele kwaliteit in verband met de prominente plek in dit doorzicht. Dit gebeurde ook met de even verderop aan de Rosendaalse laan tegen de helling van de Koningsberg gelegen hoofdonderwijzerswoning Huis Heuveloord, die vermoedelijk is gebouwd omstreeks de tijd van de heraanleg in landschapsstijl van de Koningsberg door Watzel. De hovenierswoning aan de slurf van de eerste vijver in het park in landschapsstijl rondom het kasteel is evenals de portierswoning en de boerderij, beiden aan de voet van de Smidsberg, onderdeel van de buitenplaats. Ten noorden van de boerderij, achter de oranjerie, is een paardenwei gelegen. Deze landschappelijke wei wordt in het noorden afgesloten door het bos dat het gehele park van Rosendaal aan de noord-,west-,en oostkant omgeeft. Aan de zuidzijde vormen de Kerklaan en de Beekhuizense weg de grens van de historische aanleg.

Waardering

De HISTORISCHE TUIN-EN PARKAANLEG van Kasteel Rosendaal, onderdeel van de historische buitenplaats Rosendaal, is in cultuurhistorisch opzicht van algemeen belang:

- wegens de bijzondere en onregelmatige structuur van het landgoed bepaald door de natuurlijke terreinhoedanigheden;
- als duidelijk voorbeeld van een buitenplaats, met een uitgesproken historische gelaagdheid waarin de formele en landschappelijke stijl vertegenwoordigd en behouden zijn: de 19de-eeuwse landschappelijke parkaanleg en de 18de-

eeuwse tuinornamenten en laangedeelten;

- als werk uit hrt oeuvre van de tuinarchitecten Zocher jr. en Watzel;
- als uniek voorbeeld van een buitenplaats met een groot aantal waterwerken, gevoed door stromend water;
- wegens enkele unieke onderdelen: de schelpengalerij en de bedriegertjes;
- wegens de grote invloed van de parkaanleg op de aanleg van parken van Nederlandse buitenplaatsen in de 17de, 18de en 19de eeuw;
- wegens de schoonheidswaarde;
- wegens de hoge architectonische kwaliteit van het park.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Historische aanleg

Monumentnummer*: 528475

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 28 oktober 2011
Kadaster deel/nr: 60356/180

Complexnummer

528473

Complexnaam

Rosendaal

Woonplaats*

Rosendaal

Gemeente*

Rosendaal

Provincie*

Gelderland

Straat*

Rosendaal

Nr*

1

Toev.*

Postcode*

6891 DA

Woonplaats*

Rosendaal

Situering

Bij

Locatie

Kadastrale gemeente*

Rosendaal

Sectie*

C

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

2110

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving onderdeel 3

TUINKOEPEL (tuinsalon) MET KEERMUUR. Tuinkoepel in barokstijl, tussen 1725-1727 gebouwd naar ontwerp van Daniël Marot, ten westen van de schelpengalerij aan het wandelpad dat naar de tweede vijver voert. Een onderkelderde koepel op vierkante basis met afgeschuinde hoeken en opgebouwd uit rode baksteen. De kelder is toegankelijk via een rode bakstenen buitentrap (treden hardsteen). De noord- en zuidzijden van het tuinhuis bevatten een dubbele geschilderde houten deur met motieven en rozetten, waarboven een bovenlicht met houten roeden (5x3). Aan de oostzijde bevindt zich een schuifraam met geschilderde houten roeden (5x6+3); de westzijde is gesloten. De geschilderde kroonlijst met zwaar geprofileerde rand wordt aan de acht zijden onderbroken: boven de deurpartijen in de vorm van een spiegelboog met afgevlakte bovenkant, boven het raam en de gesloten wand in de vorm van een spiegelboog met ronde afsluiting en op de afgeschuinde hoeken door gebogen frontons. De acht boogvelden zijn gesierd met medaillons met cartoucherand, waarin boven de deuren en het raam een figuur en portretten afgebeeld zijn. Het koepeldak dat bedekt is met blauwgrijze leien wordt bekroond door een vierkante lantaarn met gesloten vensters met gebogen fronton. Op de lantaarn een natuurstenen adelaar. Omstreeks 2000-2002 is het exterieur van de koepel geheel gerestaureerd. Het rijk gedecoreerde barokke interieur van Daniël Marot werd in 2002-2004 gerestaureerd. Ter kering van het talud van de heuvel van het landschappelijke parkgedeelte ten westen en noorden van de koepel een rode bakstenen keermuur met gebogen verloop, waarvan de bovenzijde is afgezet met kiezels en keien. Ter hoogte van de koepel vertoont de keermuur een ornamenteel patroon van vierkante vakken met kiezels met in het hart een rond stuk marmer. Tussen keermuur en koepel een terras van kiezels met door kopse IJsselstenen aangebrachte versiering van een geschulpte rand langs de keermuur en voor

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

het venster van de koepel een cirkel waarin bloemmotief. Aan de noordzijde een smalle en steile onregelmatige trap in hardsteen en keien naar het hoger gelegen parkgedeelte.

Waardering

De TUINKOEPEL MET KEERMUUR, onderdeel van de historische buitenplaats Rosendael, is in cultuurhistorisch opzicht van algemeen belang:

- wegens de ouderdom;
- wegens het ontwerp van Daniël Marot;
- wegens het bijzondere interieur;
- wegens de relatie met andere onderdelen van de buitenplaats;
- wegens de ornamentele waarde in de parkaanleg;

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Tuinkoepel

Monumentnummer*: 528476

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 28 oktober 2011
Kadaster deel/nr: 60356/180

Complexnummer

528473

Complexnaam

Rosendaal

Woonplaats*

Rosendaal

Gemeente*

Rosendaal

Provincie*

Gelderland

Straat*

Rosendaal

Nr*

1

Toev.*

Postcode*

6891 DA

Woonplaats*

Rosendaal

Situering

Bij

Locatie

Kadastrale gemeente*

Rosendaal

Sectie*

C

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

633

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving onderdeel 4

SCHELPENGALERIJ van na 1730, halverwege de helling ten zuiden van het kasteel naar het ontwerp van Daniël Marot en uitgevoerd door onder andere Johann Heinrich Hagen, Hendrik Knoop en François Absiel. Een met marmer en schelpen beklede concaaf lopende wand van 34 meter breed en 3,70 meter hoog, bestaande uit twee grotten (kabinetten), zes nissen en in het midden een grote cascade. De wand is bekleed met rood geaderd en wit marmer afgewisseld door grijsblauw hardsteen en wordt verticaal geleed door geblokte, dubbele Ionische pilasters met op de kapitelen uit wit marmer gebeeldhouwde vazen. In het midden van de galerij bevindt zich een cascade van twaalf rechthoekige waterbakken met een gedecoreerd gebogen front, die boven elkaar zijn geplaatst en naar beneden toe groter worden. Ter weerszijden van de bovenste bak zijn twee uit wit marmer gebeeldhouwde dolfijnen geplaatst die het water, dat aan de achterzijde van de galerij aangevoerd wordt door de Molenbeek, uitspuwen waarna het in de cascade en vervolgens via een ovaalvormig bassin de beek weer instroomt. Aan beide zijden van de cascade zijn tegen de achterwand van de galerij twee grote bloemen op stelen geplakt, samengesteld uit schelpen. Zowel links als rechts van de cascade is de galerij verdeeld in drie nissen. In het midden een grote nis geflankeerd door de pilasters en afgedekt met een licht gewelfde witmarmeren boog. Deze nissen bevatten elk een bank met een met marmer beklede rug, bekroond door schelpendecoraties in de vorm van een vogel, waarvan één een kaketoer voorstelt. Aan de linker- en rechterzijde van deze nissen bevinden zich kleinere halfronde nissen met aan de voet een halfronde bassin met fontein waarvan de achterwand met schelpen bekleed is. De wand tussen de pilasters en de nissen is bekleed met een roodgeaderd marmersoort waarin witmarmeren gebeeldhouwde trofeeën aan een koord van schelpen hangen. Aan beiden uiteinden van de galerij bevinden zich vierkante schelpengrotten (kabinetten)

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

waarvan de achter- en zijwand en het koepelvormig plafond met schelpen bedekt zijn. Tegen beiden wanden staat een witmarmeren bank, waarbij de bank tegen de achterwand bekroond wordt door een uit schelpen samengesteld borstbeeld. De bodem is bedekt met zwarte en witte marmerplaten in een siermotief gelegd. In de linkergrot staat in het midden een piëdestal met een door schelpen beklede vaas. Boven de gehele galerij loopt een wit marmeren kroonlijst die bewerkt is met ornamenten van ranken, schelpen en afhangend zeewier. Bovenop de in totaal twaalf pilasters die de kroonlijst doorbreken staan marmeren vazen met vaste deksels. Acht hebben een ronde vorm en een decoratie van slingers en vier vazen zijn vierkant met aan elke zijde een medaillon met de voorstelling van een kop en profil. De schelpen waarmee de galerij gedecoreerd is laten een grote variatie aan vorm en kleur zien (wit, blauw, roze, rood). De galerij is tussen 1975 en 1978 geheel gerestaureerd. Het voor de galerij gelegen ovaalvormig bassin met fontein wordt omgeven door een bloemenborder. Tegenover dit bassin, aan de Jagersbeek, ligt een natuurstenen trap met vier treden, geflankeerd door twee grote natuurstenen vazen op sokkels.

Waardering

De SCHELPENGALERIJ, onderdeel van de historische buitenplaats Rosendael, is in cultuurhistorisch opzicht van algemeen belang:

- wegens de ouderdom;
- wegens het unieke verschijnsel van een schelpengalerij van dergelijke omvang in Nederland;
- wegens het ontwerp van Daniël Marot;
- wegens de relatie met andere onderdelen van de buitenplaats.
- wegens de ornamentele waarde in de parkaanleg

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Monumentnummer*: 528477

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 28 oktober 2011
Kadaster deel/nr: 60356/180

Complexnummer

528473

Complexnaam

Rosendaal

Woonplaats*

Rosendaal

Gemeente*

Rosendaal

Provincie*

Gelderland

Straat*

Rosendaal

Nr*

1

Toev.*

Postcode*

6891 DA

Woonplaats*

Rosendaal

Situering

Bij

Locatie

Kadastrale gemeente*

Rosendaal

Sectie*

C

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

625

Rijksmonumentomschrijving**

Beschrijving onderdeel 5

BEDRIEGERTJES MET SCHELLENWAND, gesitueerd tussen de tweede en derde vijver. De tientallen fonteintjes zijn verborgen in een met wit en zwart ingelegd kiezelplateau, waarin een klaverbladvormig bassin met geschulpte rand met fontein gelegen is. Terwijl deze bedriegertjes en het plateau in 1740 aangelegd zijn, dateert de erachter geplaatste schelpenwand uit 1836-1838. Deze bestaat uit een halfronde nis, geflankeerd door lagere muurtjes op ellipsvormige grondslag, opgebouwd uit beton en bekleed met schelpen en stenen. Enkele sculpturen, vermoedelijk van de hand van Michiel Moser, zijn nog aanwezig: twee leeuwen met wapenschild aan de uiteinden, twee vrouwelijke borstbeelden in het midden en twee staande vrouwelijke figuren ter weerszijden van de nis. In deze met schelpen gesierde nis staat een natuurstenen sokkel met hiervoor een klein bassin met fontein. Aan de bovenzijde van de nis een wit marmere vierkante zonnwijzerplaat en op de nis een ijzeren weerhaan. In 1996 is het geheel van schelpenwand en plateau met bedriegertjes gerestaureerd.

Waardering

De BEDRIEGERTJES, onderdeel van de historische buitenplaats Rosendaal, zijn in cultuurhistorisch opzicht van algemeen belang:

- wegens de ouderdom;
- wegens het unieke verschijnsel van bedriegertjes in Nederland (en Europa).

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- wegens de relatie met andere onderdelen van de buitenplaats.
- wegens de ornamentele waarde in de parkaanleg

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Bedriegertje

Monumentnummer*: 528478

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 28 oktober 2011
Kadaster deel/nr: 60356/180

Complexnummer

528473

Complexnaam

Rosendaal

Woonplaats*

Rosendaal

Gemeente*

Rosendaal

Provincie*

Gelderland

Straat*

Rosendaal

Nr*

1

Toev.*

Postcode*

6891 DA

Woonplaats*

Rosendaal

Situering

Bij

Locatie

Kadastrale gemeente*

Rosendaal

Sectie*

C

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

624

Rosendaal

C

604

Rijksmonumentomschrijving**

Beschrijving onderdeel 6

CASCADE MET STROOMGODEN EN VAZEN OP SOKKELS uit 1740, waarvan het ontwerp toegeschreven is aan Daniël Marot en de uitvoering aan Michiel Moser en Johann Heinrich Hagen. De cascade ligt aan de rand van de derde vijver, waarmee het de visuele afsluiting vormt van het park. Tot 1840 gelegen aan de rand van de eerste vijver ter hoogte van de schelpengalerij. Het natuurstenen geheel bestaat uit een cascade in het midden, geflankeerd door de stroomgoden Neptunus en Mercurius (of mogelijk de IJssel en Rijn). De cascade is opgebouwd uit drie compartimenten naast elkaar, elk bestaand uit vier boven elkaar geplaatste waterbakken met lichtgebogen rand. De scheidingsstukken tussen de compartimenten zijn gedecoreerd met voluten en gebeeldhouwde schelpen en worden bekroond door ronde vazen op vierkante voetstukken. De deksels van deze vazen worden bedekt door uit steen gehouden druipend zeewier. Boven het middelste compartiment is een grote opstaande schelp geplaatst, eveneens gesierd met afhangend wier. In de schelp is een mascaroon zichtbaar dat water in de bovenste bak van de cascade spuwt. De stroomgoden op de plateaus aan weerszijden van de cascade zijn liggende, half opgerichte mannelijke figuren, leunend op kruiken waaruit water kan stromen. De figuur links met (houten) roer stelt Mercurius voor, de figuur rechts met de (houten) drietand Neptunus. Het geheel is in de jaren 1970 gerestaureerd.

Waardering

De CASCADE MET STROOMGODEN, onderdeel van de historische buitenplaats Rosendaal, zijn in cultuurhistorisch

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

opzicht van algemeen belang:

- wegens de ouderdom;
- wegens de situering waarbij het de visuele afsluiting vormt van het park;
- als ontwerp van Daniël Marot;
- wegens de relatie met andere onderdelen van de buitenplaats.
- wegens de ornamentele waarde in de parkaanleg

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Monumentnummer*: 528479

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 28 oktober 2011
Kadaster deel/nr: 60356/180

Complexnummer

528473

Complexnaam

Rosendaal

Woonplaats*

Rosendaal

Gemeente*

Rosendaal

Provincie*

Gelderland

Straat*

Rosendaal

Nr*

1

Toev.*

Postcode*

6891 DA

Woonplaats*

Rosendaal

Situering

Bij

Locatie

Kadastrale gemeente*

Rosendaal

Sectie*

C

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

626

Rosendaal

C

625

Rosendaal

C

627

Rosendaal

C

624

Rosendaal

C

2111

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving onderdeel 7

SCHELPENGROT MET WATERVAL uit omstreeks 1725, vermoedelijk van de hand van Michiel Moser. Gerestaureerd in 1996-1997, bestaande uit een in beton opgebouwde nis, steunend op twee pilaren, die geheel bekleed is met schelpen en stenen. In de grot een stenen bank met houten plankier. Het water wordt via een loden bak op de grot tussen eerste en tweede vijver gestort.

Waardering

De SCHELPENGROT MET WATERVAL, onderdeel van de historische buitenplaats Rosendaal, is in cultuurhistorisch opzicht van algemeen belang:

- wegens de ouderdom;
- wegens de relatie met andere onderdelen van de buitenplaats.
- wegens de ornamentele waarde in de parkaanleg

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Schelpengrot

Monumentnummer*: 528480

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 28 oktober 2011
Kadaster deel/nr: 60356/180

<i>Complexnummer</i>			<i>Complexnaam</i>			
528473			Rosendaal			
<i>Woonplaats*</i>		<i>Gemeente*</i>		<i>Provincie*</i>		
Rosendaal		Rosendaal		Gelderland		
<i>Straat*</i>	<i>Nr*</i>	<i>Toev.*</i>	<i>Postcode*</i>	<i>Woonplaats*</i>	<i>Situering</i>	<i>Locatie</i>
Rosendaal	1		6891 DA	Rosendaal	Bij	
<i>Kadastrale gemeente*</i>		<i>Sectie*</i>	<i>Kad. object*</i>	<i>Appartement</i>	<i>Grondperceel</i>	
Rosendaal		C			2111	

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving onderdeel 8

WILDKELDER uit de 18de eeuw ten noorden van de eerste vijver. Een in een boshelling gebouwde wildkelder (tevens ijskelder) met uit grove, geel en roodkleurige bakstenen opgebouwde wand waar in een diepe halfronde nis een houten deur geplaatst is. In de wildkelder zijn enkele wildhaken aanwezig.

Waardering

De WILDKELDER, onderdeel van de historische buitenplaats Rosendaal, is in cultuurhistorisch opzicht van algemeen belang:

- wegens de ouderdom;
- als karakteristiek en functioneel onderdeel van de buitenplaats.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Kastelen, landhuizen en parken	Bijgebouwen kastelen enz.	

---

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registregegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 528481

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 28 oktober 2011
Kadaster deel/nr: 60356/180

Complexnummer

528473

Complexnaam

Rozendaal

Woonplaats*

Rozendaal

Gemeente*

Rozendaal

Provincie*

Gelderland

Straat*

Rozendaal

Nr*

1

Toev.*

Postcode*

6891 DA

Woonplaats*

Rozendaal

Situering

Bij

Locatie

Kadastrale gemeente*

Rozendaal

Sectie*

C

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

2111

Rozendaal

C

636

Rozendaal

C

624

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving onderdeel 9

WATERHUISSHOUDKUNDIGE WERKEN

a. WATERDOORLAAT tussen de tweede en derde vijver bestaande uit een verval van taps toe lopende keermuren van schelpen, keien en kiezels met een grondslag van kiezels in beton. Aan de zijde van de derde vijver vijf stenen waterschalen waartussen rotswerk. De op de wandeling gelegen waterdoorlaat kan door vijf hardstenen stapstenen overbrugd worden. Circa 1840.

b. WATERVAL tussen de eerste vijver en de Molenbeek. Een waterval met keermuren van keien en kiezels met een hellende grondslag van beton met keien. De combinatie van het hellende oppervlak en het materiaalgebruik zorgt voor een klaterend effect van het water. De op de wandeling gelegen waterdoorlaat kan door vijf hardstenen stapstenen overbrugd worden Circa 1840.

c. WATERVAL tussen de eerste vijver en kom terzijde van de hovenierswoning. Een kleine waterval met keermuren van keien en kiezels met een verticaal verval in twee delen van beton met keien. Deze combinatie van het verticale verval en materiaalgebruik zorgt voor een klaterend effect van het water. Circa 1840.

d. DUIKER EN DAM bij de wildkelder. Rood bakstenen duiker, die tevens dienst doet als keermuur van het talud naar

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

het wandelpad en vrij pal er tegenaan gelegen hardstenen dam met doorlaat als waterval, bekleed met keien en kiezels. Circa 1840.

Waardering

De WATERHUISHOUDKUNDIGE WERKEN, onderdeel van de historische buitenplaats Rosendael, zijn in cultuurhistorisch opzicht van algemeen belang:

- wegens de gaafheid
- wegens de hoge ornamentele kwaliteit
- wegens de ouderdom
- wegens de doelmatige vormgeving met betrekking tot het effect ervan op de zintuigen van de wandelaar

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Monumentnummer*: 528483

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 28 oktober 2011
Kadaster deel/nr: 60356/180

Complexnummer

528473

Complexnaam

Rosendaal

Woonplaats*

Rozendaal

Gemeente*

Rozendaal

Provincie*

Gelderland

Straat*

Beekhuizenseweg

Nr*

1

Toev.*

A

Postcode*

6891 CZ

Woonplaats*

Rozendaal

Situering

Bij

Locatie

Kadastrale gemeente*

Rozendaal

Sectie*

C

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

2369

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving onderdeel 10

Inleiding

WAGENSCHUUR gebouwd rond 1900, ten oosten van het kasteel gesitueerd op de Smidsberg, van waaraf men uitziet over het lager gelegen park en kasteel. De wagenschuur is gebouwd als koetshuis bij het (in 2007 gesloopte) Hotel Rosendaal, voorheen het Logement genaamd, dat was gebouwd door kasteelheer Assueer Lubbert Adolph Torck (later Hotel Kraijesteijn). Het Logement speelde met zijn bijgebouwen een belangrijke rol in het landschappelijke park en was functioneel sterk verbonden met het kasteel en het omringende park. De wagenschuur als bijgebouw van het Logement/Hotel getuigt hiervan.

Omschrijving

Wagenschuur in rode baksteen onder met gesmoorde Oud-Hollandse pannen gedekt zadeldak, op rechthoekige grondslag, bestaande uit een hoger voorgedeelte voor koetsen en een lager achtergedeelte voor paarden. In de voorzijde een dubbele rechte inrijdeur onder houten draagbalk als strek met boven in elke deur een 3-ruits venster. Aan weerszijden een 2-ruitsvenster met 8-ruits bovenlicht. Op de verdieping een 2-ruitsvenster met 8-ruits bovenlicht. Linker gevel: twee ijzeren getoogde 6-ruits stalvensters en rechts hiervan een houten deur met 4-ruits bovenlicht. Oorspronkelijk bevond zich aan de achterzijde eveneens een dubbele deur; deze is later gewijzigd in een schuifdeur. Aan weerszijden hiervan een halfrond ijzeren stalvenster. Op de verdieping een recht hooiluik. Rechter gevel: twee ijzeren halfronde stalvensters met spaakroeden. In het interieur een kraalschrotenplafond, een

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

trapopgang met daaronder trap naar een (wijn)kelder, aan de zuidzijde onder de kap van het voorste gedeelte een kleine afgetimmerde koetsierskamer. Ten behoeve van een opener ruimte is tussen het voorste en achterste gedeelte een stalen ligger ingetrokken.

Waardering

De WAGENSCHUUR, onderdeel van de historische buitenplaats Rosendael, is in cultuurhistorisch opzicht van algemeen belang

- wegens de gaafheid van het exterieur en het interieur van m.n. het voorste gedeelte van het gebouw;
- wegens de functionele relatie van het ensemble op de Smidsberg met het kasteel
- wegens de ruimtelijke relatie van het ensemble op de Smidsberg binnen de parkaanleg van het kasteel Rosendael;
- wegens de herinneringswaarde aan het voor zowel het dorp als het kasteel Rosendael lange tijd belangrijke Logement/Hotel.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Bijgebouwen kastelen enz.

Functie

Schuur(L)

Monumentnummer*: 528484

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 28 oktober 2011
Kadaster deel/nr: 60356/180

Complexnummer
528473

Complexnaam
Rosendaal

Woonplaats*
Rosendaal

Gemeente*
Rosendaal

Provincie*
Gelderland

<i>Straat*</i>	<i>Nr*</i>	<i>Toev.*</i>	<i>Postcode*</i>	<i>Woonplaats*</i>	<i>Situering</i>	<i>Locatie</i>
Kerklaan	2		6891 CL	Rosendaal		
Kerklaan	4		6891 CL	Rosendaal		

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kad. object*</i>	<i>Appartement</i>	<i>Grondperceel</i>
Rosendaal	C			408
Rosendaal	C			406
Rosendaal	C			407

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving onderdeel 11

HOVENIERSWONING ten zuiden van het park, gesitueerd aan de slurf van de eerste vijver, uit omstreeks 1830. De woning is op een onregelmatig rechthoekige grondslag opgetrokken in bruine baksteen met begane grond en kapverdieping en wordt afgesloten door een samengesteld rieten schilddak waarop twee rechthoekige bakstenen schoorstenen geplaatst zijn. In de topgevel aan de voor en achter(park-)zijde een drielichtvenster met spitsboogvormen. Aan de voorzijde is voor dit venster een laag houten balkon geplaatst en de kap is voorzien van sierlijke windveren. De vensters aan weerszijden van de uitbouw zijn eveneens drielichtvensters, maar rechthoekig van vorm. Aan de westelijke zijgevel is een glazen veranda opgetrokken met eveneens windveren. Aan de oostelijke zijgevels twee kleine uitbouwen met rieten zadeldak. In de zijgevels bevinden zich op de begane grond twee schuifvensters op verschillende hoogte met luiken geschilderd in de kleuren van de Stichting van het Geldersch Landschap (lichtgroen vlak in donkere groene rand met gele ruit waarin een rode roos). In de kap zijn aan de oost- en westzijde twee dakkapellen met driehoekig fronton en een openslaand 4-ruitsvenster aangebracht.

Waardering

De HOVENIERSWONING, onderdeel van de historische buitenplaats Rosendaal, is in cultuurhistorisch opzicht van

---

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

algemeen belang:

- wegens de ouderdom;
- wegens de functioneel-ruimtelijke relatie met de buitenplaats;
- wegens de hoge ensemblewaarde.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Bijgebouwen kastelen enz.

Functie

Tuinmanswoning(L)

Monumentnummer*: 528485

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 28 oktober 2011
Kadaster deel/nr: 60356/180

Complexnummer

528473

Complexnaam

Rosendaal

Woonplaats*

Rosendaal

Gemeente*

Rosendaal

Provincie*

Gelderland

Straat*

Rosendaal

Nr*

4

Toev.*

Postcode*

6891 DA

Woonplaats*

Rosendaal

Situering

Locatie

Kadastrale gemeente*

Rosendaal

Sectie*

C

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

647

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving onderdeel 12

PORTIERSWONING gelegen aan de rechterkant van zuid-noord lopende oprijlaan, binnen het toegangshek, gebouwd in 1902. De woning, bestaande uit een begane grond en eerste verdieping, is op een onregelmatig rechthoekige plattegrond in rode baksteen opgetrokken en wordt afgesloten door een samengesteld rieten dak. In de naar het park gerichte zijde zijn de vensters 3-zijdig erkerachtig uitgebouwd. De voorgevel heeft drie vensters voorzien van de luiken van de Stichting het Geldersch Landschap. In de kap zijn drie dakkapellen aangebracht. In de lagere linkervleugel van het huis bevindt zich de houten voordeur met bovenlicht en een raamnis, overeenkomstig de vensters in het naar het park gerichte zijde. Aan de noordgevel zijn op de begane grond een groot venster, houten deur en kleiner venster zichtbaar en op het dak een dakkapel.

Waardering

De PORTIERSWONING, onderdeel van de historische buitenplaats Rosendaal, is in cultuurhistorisch opzicht van algemeen belang:

- wegens de ouderdom;
- wegens de functioneel-ruimtelijke relatie met de buitenplaats;
- wegens de ensemblewaarde.

Hoofdcategorie

Subcategorie

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Kastelen, landhuizen en parken

Bijgebouwen kastelen enz.

Monumentnummer*: 528486

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 28 oktober 2011
Kadaster deel/nr: 60356/180

Complexnummer

528473

Complexnaam

Rosendaal

Woonplaats*

Rosendaal

Gemeente*

Rosendaal

Provincie*

Gelderland

Straat*

Rosendaal

Nr*

2

Toev.*

Postcode*

6891 DA

Woonplaats*

Rosendaal

Situering

Locatie

Rosendaal

3

6891 DA

Rosendaal

Kadastrale gemeente*

Rosendaal

Sectie*

C

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

434

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving onderdeel 13

BOERDERIJ aan de oostkant van het park, uit het eerste kwart van de 19de eeuw. De boerderij is opgetrokken op L-vormige grondslag in roodbruine baksteen met begane grond, eerste verdieping en zolder. Zij is overkapt door twee deels door riet en deels door blauwe pannen gedekte en in elkaar geschoven zadeldaken met wolfseinden. De voorgevel is geleed in negen traveeën waarvan de tweede van links door een houten deur met 2-ruits bovenlicht wordt gevormd. Het venster links van de deur is smaller (1x3) dan de overige vensters rechts van de deur die schuiframen (2x2+1) bevatten, geflankeerd door de luiken van de Stichting het Geldersch Landschap en met rechte strekken. Op het dak bevindt zich in het midden een dakkapel met kruisraam. In de lagere zijgevels van het stalgedeelte zijn enkele kleine ramen aangebracht. De achterzijde van het stalgedeelte van de boerderij bevat een centrale halfronde staldeur en twee overeenkomstige, maar kleinere zijdeuren. In de achtergevel van het woonhuis enkele meerruitsvensters, een deurpartij en een dakkapel. Op de kap twee rechthoekige schoorstenen.

Waardering

De BOERDERIJ, onderdeel van de historische buitenplaats Rosendaal, is in cultuurhistorisch opzicht van algemeen belang:

- wegens de ouderdom;

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- wegens de functioneel-ruimtelijke relatie met de buitenplaats;
- wegens de ensemblewaarde.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Bijgebouwen kastelen enz.

Functie

Bijgebouw

Monumentnummer*: 528487

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 28 oktober 2011
Kadaster deel/nr: 60356/180

Complexnummer
528473

Complexnaam
Rosendaal

Woonplaats*
Rosendaal

Gemeente*
Rosendaal

Provincie*
Gelderland

<i>Straat*</i>	<i>Nr*</i>	<i>Toev.*</i>	<i>Postcode*</i>	<i>Woonplaats*</i>	<i>Situering</i>	<i>Locatie</i>
Rosendaal	2		6891 DA	Rosendaal	Bij	
Rosendaal	3		6891 DA	Rosendaal	Bij	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kad. object*</i>	<i>Appartement</i>	<i>Grondperceel</i>
Rosendaal	C			435

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving onderdeel 14

STAL BIJ BOERDERIJ. In rode baksteen opgetrokken 19de-eeuwse stal op rechthoekige grondslag achter de boerderij onder met Oud-Hollandse pannen gedekt zadeldak. De topgevel van voor- en achtergevel vertoont vlechtwerk. Voor(west-)gevel: centraal een dubbele getoogde staldeur onder strek. Links hiervan in de gevel twee duivengaten. Links een getoogde deur onder strek. Rechts een halfrond stalvenster met uiterst rechts een halfronde deur. Boven de dubbele staldeur een getoogd hooiluik. In de topgevel een rond venster. In de achtergevel aan de rechter zijde een dubbel luik. De linker gevel, waarin enkele stalvensters met spaakroeden, is recentelijk opnieuw opgetrokken.

Waardering

De STAL BIJ BOERDERIJ, onderdeel van de historische buitenplaats Rosendaal, is in cultuurhistorisch opzicht van algemeen belang:

- wegens de ouderdom;
- wegens de functioneel-ruimtelijke relatie met de buitenplaats;
- wegens de ensemblewaarde.

Hoofdcategorie

Subcategorie

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Kastelen, landhuizen en parken

Bijgebouwen kastelen enz.

Stalgebouw(L)

Monumentnummer*: 528488

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 28 oktober 2011
Kadaster deel/nr: 60356/180

Complexnummer
528473

Complexnaam
Rosendaal

Woonplaats*
Rosendaal

Gemeente*
Rosendaal

Provincie*
Gelderland

Straat*   *Nr**   *Toev.**   *Postcode**   *Woonplaats**   *Situering*   *Locatie*
Rosendaal   1   6891 DA   Rosendaal   Bij

Kadastrale gemeente*   *Sectie**   *Kad. object**   *Appartement*   *Grondperceel*
Rosendaal   C   2111

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving onderdeel 15

HOOFDINRIJHEK tot de hoofdingang van kasteel Rosendaal halverwege de zuid-noord lopende oprijlaan, uit de eerste helft van de 19de eeuw. Twee met bollen bekroonde bakstenen pijlers waartussen een dubbel smeedijzeren spijlenhek met goudgeschilderde punten gevat is.

Waardering

Het HOOFDINRIJHEK, onderdeel van de historische buitenplaats Rosendaal, is in cultuurhistorisch opzicht van algemeen belang:

- wegens de ouderdom;
- als markeringspunt van de hoofdentree van de buitenplaats;
- wegens de functioneel-ruimtelijke relatie met de buitenplaats;
- wegens de hoge ornamentele waarde.

Hoofdcategorie   *Subcategorie*   *Functie*
Kastelen, landhuizen en parken   Tuin, park en plantsoen

---

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 528489

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 28 oktober 2011
Kadaster deel/nr: 60356/180

Complexnummer

528473

Complexnaam

Rosendaal

Woonplaats*

Rosendaal

Gemeente*

Rosendaal

Provincie*

Gelderland

Straat*

Rosendaal

Nr*

1

Toev.*

Postcode*

6891 DA

Woonplaats*

Rosendaal

Situering

Bij

Locatie

Kadastrale gemeente*

Rosendaal

Sectie*

C

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

2111

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving onderdeel 16

TOEGANGSHEK ten zuiden van het kasteel, tegenover de kerk aan de Kerklaan, bestaande uit twee hardstenen pijlers met bollen en dubbel smeedijzeren hek.

Waardering

Het TOEGANGSHEK, onderdeel van de historische buitenplaats Rosendaal, is in cultuurhistorisch opzicht van algemeen belang:

- wegens de ouderdom;
- wegens de functioneel-ruimtelijke relatie met het landgoed, als markeringspunt tussen kasteel en kerk;
- wegens de ornamentele waarde.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 528490

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 28 oktober 2011
Kadaster deel/nr: 60356/180

Monumentnaam**

Wageningse hek

Complexnummer

528473

Complexnaam

Rosendaal

Woonplaats*

Rosendaal

Gemeente*

Rosendaal

Provincie*

Gelderland

Straat*

Rosendaal

Nr*

1

Toev.*

Postcode*

6891 DA

Woonplaats*

Rosendaal

Situering

Bij

Locatie

Kadastrale gemeente*

Rosendaal

Sectie*

C

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

2111

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving onderdeel 17

TOEGANGSHEK ten westen van het kasteel, het zogenaamde Wageningse hek. Daterend uit de 18de eeuw en afkomstig uit Wageningen (grondbezit van Lubbert Adolf Torck). Twee vierkante rode bakstenen gemetselde pijlers, met aan elk van de vier zijden pilasters bekroond met een geprofileerde natuurstenen lijst en gebeeldhouwde bolvormige Lodewijk XIV-bekroning met acanthusbladeren; daartussen een dubbel smeedijzeren hek.

Waardering

Het TOEGANGSHEK, onderdeel van de historische buitenplaats Rosendaal, is in cultuurhistorisch opzicht van algemeen belang:

- wegens de ouderdom;
- wegens de functioneel-ruimtelijke relatie met de buitenplaats;
- wegens de hoge ornamentele waarde.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Monumentnummer*: 528491

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 28 oktober 2011
Kadaster deel/nr: 60356/180

Complexnummer

528473

Complexnaam

Rosendaal

Woonplaats*

Rosendaal

Gemeente*

Rosendaal

Provincie*

Gelderland

Straat*

Rosendaal

Nr*

1

Toev.*

Postcode*

6891 DA

Woonplaats*

Rosendaal

Situering

Bij

Locatie

Kadastrale gemeente*

Rosendaal

Sectie*

C

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

2111

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving onderdeel 18

TUINVAZEN uit de eerste helft van de 19de eeuw in de rozentuin, die halverwege de twee centrale vakken, voor het verticale accent in het rosarium zorgen. Het betreft twee grote natuurstenen vazen op vierkante sokkels, gedecoreerd met putti en bladeren en twee duivelskoppen met horens als handvaten.

Waardering

De TUINVAZEN, onderdeel van de historische buitenplaats Rosendaal, zijn in cultuurhistorisch opzicht van algemeen belang:

- wegens de ouderdom;
- wegens de relatie met andere onderdelen van de buitenplaats;
- wegens de ensemble- en ornamentale waarde.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Tuinvaas

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 528492

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 28 oktober 2011
Kadaster deel/nr: 60356/180

Complexnummer

528473

Complexnaam

Rosendaal

Woonplaats*

Rosendaal

Gemeente*

Rosendaal

Provincie*

Gelderland

Straat*

Rosendaal

Nr*

1

Toev.*

Postcode*

6891 DA

Woonplaats*

Rosendaal

Situering

Bij

Locatie

Kadastrale gemeente*

Rosendaal

Sectie*

C

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

2111

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving onderdeel 19

ZONNEWIJZER uit begin 19de eeu, centraal in de rozentuin. Natuurstenen vierkante sokkel waarop bolvormige metalen zonnwijzer is geplaatst. In 1996 gerestaureerd.

Waardering

De ZONNEWIJZER, onderdeel van de historische buitenplaats Rosendaal, is in cultuurhistorisch opzicht van algemeen belang:

- wegens de ouderdom;
- wegens de relatie met andere onderdelen van de buitenplaats.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Zonnwijzer

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 528493

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 28 oktober 2011
Kadaster deel/nr: 60356/180

Complexnummer

528473

Complexnaam

Rosendaal

Woonplaats*

Rozendaal

Gemeente*

Rozendaal

Provincie*

Gelderland

Straat*

Beekhuizenseweg

Nr*

1

Toev.*

Postcode*

6891 CZ

Woonplaats*

Rozendaal

Situering

Bij

Locatie

Kadastrale gemeente*

Rozendaal

Sectie*

C

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

2212

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving onderdeel 20

MUZIEKKAPEL uit de jaren dertig van de 20ste eeuw, ten oosten van het kasteel gesitueerd op de heuvelrand van de Smidsberg, aan het gazon dat uitziet over het lager gelegen park en kasteel. De muziekkapel staat in een lange traditie van musiceren op de Smidsberg - ook in voorlopers van de muziekkapel - en op de Koningsberg die teruggaat tot 1859. De muziekkapel behoorde bij het (in 2007 gesloopte) Hotel Rosendaal, voorheen het Logement genaamd, dat was gebouwd door kasteelheer Assueer Lubbert Adolph Torck (later Hotel Kraijesteijn). De kapel staat op een rode bakstenen voet op een licht trapeziumvormige grondslag waarvan de achter(noord-)zijde 3-zijdig is uitgebouwd. De kapel is opgetrokken in verticale kraaldelen en wordt door een met leien gedekt zadeldak overkapt. Aan de voorzijde wordt de aan deze zijde open kapel voorafgegaan door een bakstenen trap van vier treden. Aan weerszijde van de trap een eenvoudige balustrade. In de voet zes rechthoekige ijzeren ventilatieroosters. Inwendig heeft de kapel een ovale grondslag die door een ovale overkoepeling wordt afgesloten. De kapel werd omstreeks 2000 gerestaureerd.

Waardering

De MUZIEKKAPEL, onderdeel van de historische buitenplaats Rosendaal, is in cultuurhistorisch opzicht van algemeen belang

- wegens de gaafheid;

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- wegens de functionele en compositorische ensemblewaarde van de bebouwing op de Smidsberg met het kasteel en de bebouwing aan de voet van de Smidsberg;
- als zeldzaam voorbeeld van een muziekkapel op een Nederlandse historische buitenplaats.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Monumentnummer*: 528494

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 28 oktober 2011
Kadaster deel/nr: 60356/180

Complexnummer

528473

Complexnaam

Rosendaal

Woonplaats*

Rozendaal

Gemeente*

Rozendaal

Provincie*

Gelderland

Locatiennaam

BY Rosendaal 1, Rozendaal

Locatieomschrijving

Kadastrale gemeente*

Rozendaal

Sectie*

C

Kad. object*

Rozendaal

C

Appartement

Rozendaal

C

Grondperceel

553

552

554

Rijksmonumentomschrijving**

Inleiding

BEGRAAFPLAATS "De kasteel", gelegen in het bos ten noorden van het kasteel. Aangelegd in 1838 in opdracht van de eigenaresse van Kasteel Rosendaal, baronesse Torck-Huyssen van Kattendijke voor de bijzetting van haar twee overleden kinderen. De begraafplaats stond van het begin af aan aan de gemeente Rozendaal ter beschikking voor de bijzetting van ingezeten. De begraafplaats werd in 1860 en wederom in het begin van de 20ste eeuw uitgebreid. In 1938 vond er een verdubbeling van het oppervlak plaats. De scheiding tussen het oude en het nieuwe deel werd door de huidige nog bestaande beukenlaan aangegeven. De graven zijn in rechthoekige, veelhoekige en lobvormige velden gegroepeerd, waartussen paden.

Omschrijving

Aan de zuidkant bevindt zich de oudste grafkelder van de begraafplaats, ontworpen door J.D. Zocher (1838-1840). Het graf heeft de vorm van een driehoek, waarvan de basis in rusticablokken opgebouwd is en bekroond wordt door een zwaar driehoekig fronton waarin Kasteel Rosendaal geschreven staat.

In het midden van de begraafplaats staat een grafkelder met twee bijzondere bouwwerken in neostijlen. Een neogotisch grafhuisje in natuursteen dat naar boven in een spitsboog toeloopt en bekroond wordt door een gotische

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

pinakel, die zich eveneens bevinden op de pilasters aan beiden zijden van het gebouwtje. De centrale metalen deur wordt geflankeerd door dubbele pilasters met Korinthische fantasiekapitelen. Om het gebogen tympaan boven de deur tekent zich de lijn van een spitsboog af waarom heen in gotische letters Huysen van Kattendijke staat geschreven. Halverwege de deur zijn aan weerszijden kransen van steen aangebracht. Dit grafwerk wordt door een lager deel verbonden met een grafhuis met neoclassicistische stijlkenmerken met opschrift in de trant van de Amsterdamse School. Het massief rechthoekig bouwblok wordt bekroond door een zwaar hoofdgestel waarvan het driehoekig fronton aan de bovenkant afgestompt is en gedecoreerd met ranken en schelpmotieven.

Grafmonument van P.A. de Genestet. In 1862 geplaatst, ontworpen door de kunstenaar H.M. Tetar van Elven (1827-1899). Het monument in een neogotische stijl bestaat uit een hoge hardstenen opstand op een sokkel met centraal een nis met keperboog met daarin de naam P.A. DE GENESTET. Voor de opstand ligt op het graf een geprofileerde deksteen met daarop de tekst FIAT VOLUNTAS (Uw wil geschiede).

Grafmonument van W.J. Hofdijk uit 1888. Binnen een hardstenen rand met daarop vier pilaren met daartussen een hekwerk van buizen bevinden zich twee grafmonumenten.

Grafmonument van B. ter Haar uit 1892 in neogotische en neoklassieke stijl. Het gelede monument is opgebouwd uit een centrale kolom op een basement waarop de jaartallen 1806 en 1880 zijn opgenomen met in het midden een cirkel met daarin een rouwkrans.

Een achttal graven van tijdens de Tweede Wereldoorlog omgekomen militairen. De graven 652 tot en met 654 en 663 tot en met 667 betreft acht grafmonumenten voor geallieerde militairen behorende tot de Commonwealth War Graves. Het betreft acht identieke stèles van kalksteen met een betonnen rand met daarin een grindbed en een graftuin.

Een grafkelder voor de familie Luden midden 19e eeuw, in neoclassicistische stijl.

Graf 428: twee grafmonumenten uit 1927 voor de familie Brandts Buys. Links het monument, gehouwen uit kalksteen, toont een vrouw met vier kinderen om haar heen en op schoot. Achter de figuur is een hoge opstand opgenomen waar de beeltenis van een pelikaan is opgenomen met vier jongen die ze voedt met bloed uit haar borst. Rechts van dit monument is het grafmonument van Brandts Buijs zelf opgenomen. Diens blik is gericht op het monument van zijn vrouw.

Eénlaags lijkenhuisje met zadeldak uit 1900 in het verlengde van de hoofdas die daarmee een formeel zichtpunt kreeg. Het huisje is gebouwd in een sobere neoclassicistische stijl op een vierkante grondslag.

Aan de rechterzijde van de begraafplaats liggen twee stroken, een korte (graven 254-265) en een lange (graven 266 – 297 etc.) met graven voor vroeg overleden kinderen van 'het gewone volk'. Hun graven zijn nagenoeg alle gedekt met keien, die in het bos gevonden konden worden. De stenen liggen in lange hopen op de graven in verschillende configuraties. Bij sommige is een grotere platte kei op het hoofdeind geplaatst.

Op de begraafplaats bevinden zich twee grafvelden die eenvoudig zijn ingericht met alleen houten paaltjes op de graven als markering. Onderaan, op het oudste gedeelte betreft het de graven 136 tot en met 247 en meer naar boven de graven 298-322 en van 349 met intervallen tot 497.

Waardering

De BEGRAAFPLAATS, onderdeel van de historische buitenplaats Rosendael, is in cultuurhistorisch opzicht van algemeen belang:

- wegens de ouderdom;
- wegens de bouwwerken in neostijlen;
- wegens de historische relatie met de buitenplaats.

Hoofdcategorie

Uitvaartcentra en begraafplaatsen

Subcategorie

Begraafplaats en -onderdelen

Functie

Begraafplaats